

3. mai 2024

Klima- og miljødepartementet
seh@kld.dep.no

INNSPILL OM NY STYRINGSAVTALE MED ENOVA

Vi viser til innspillmøtet 18. april og muligheten for å komme med skriftlige innspill i etterkant.

Energieffektivisering først

Enova ble i sin tid opprettet som det sentrale virkemiddelet for å få mer fart i arbeidet med energieffektivisering og energisparing. Norge har ikke lyktes med å realisere det store potensialet. Det er fortsatt et stort potensial for energieffektivisering og energisparing i Norge. Energikommisjonen mente at det vil være mulig å utløse 20 TWh innen 2030.

I en ny avtale må Enova få tilbake sin rolle med å stimulere energieffektivitet.

To tredeler av de globale klimagassutslippene er relatert til energi. Hva vi gjør på energiområdet, er avgjørende for om vi skal nå klimamålene. Det gjelder også i Norge.

Tilgang på energi, og da fornybar energi, er grunnleggende for å erstatte fossil energi og redusere klimagassutslippene i andre sektorer. I tråd med det såkalte UFF-prinsippet, gjengitt i utredningen fra Klimautvalget 2050, er redusert energiforbruk det første vi må tenke på. Energieffektivisering og energisparing vil frigjøre energi.

Støtte til energieffektivisering er det viktigste Enova kan bidra til for å nå klimamålene. Dette vil også være i tråd med utredningen fra Klimautvalget 2050, der utvalget ser for seg et lavenergismålsfunn for at Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050.

I sin «Net Zero»-rapport, lansert på COP 26 i Glasgow i 2021, framholdt IEA at den årlige forbedringen av energiintensiteten burde komme opp i 4 prosent per år for at 1,5-gradersmålet skal nås. Det er en årlig forbedring som er tre ganger så stor som i dag. Da vil det globale energiforbruket i 2050 bli lavere enn i dag. Dette viser hvor viktig energieffektivisering og energisparing er for å nå klimamålene. Energieffektivisering er grunnleggende. Og IEA brukte uttrykket «The first fuel».

Det er en stor politisk enighet om at energieffektivisering er viktig, og regjeringens mål om 10 TWh redusert strømforbruk i bygg innen 2030 har bred politisk oppslutning. Men regjeringens «Handlingsplan for energieffektivisering i alle deler av Norsk økonomi» mangler effektive virkemidler for å utløse de tiltakene som trengs iverksatt for å nå målet.

Enova-tilskudd som en del av en virkemiddelpakke

Naturvernforbundet mener at det er helt nødvendig å sette sammen en virkemiddelpakke som kombinerer krav/regulering, informasjon/veiledning og tilskudd/lån for å utløse tiltak slik at målene om energieffektivisering nås. Tilskudd fra Enova vil kunne fungere som en hjertestarter for å vekke til live sovende tiltak som vil kunne føre til betydelig energieffektivisering og energisparing. Når pasienten er vekket til live, kan tilskudd trappes ned. Slagkraftige tilskuddordninger til modne teknologier vil først og fremst være nødvendig i en overgangsperiode.

Enovas tilskudd bør koordineres med virkemidler fra NVE, Direktoratet for byggkvalitet, Miljødirektoratet, kommuner og andre institusjoner som har relevante virkemidler. Med en samlet virkemiddelpakke og «one-stop-shopping» vil effekten av Enovas tilskudd bli langt større enn ved å bare yte et tilskudd.

Enova bør også kunne gi støtte til programmer innen bygg, industri og forbruk / sirkulær økonomi.

Økt fornybarandel

Enova bør bidra til at Norge innfrir et mål om 100 prosent fornybar andel i energiforsyningen. I tillegg til energieffektivisering og energisparing, som vil redusere brutto energiforbruk, vil mer fornybar varme i energiforsyningen bidra. Dette kan oppnås gjennom bruk av varmepumper som utnytter bergvarme, varm luft og vann, eller solvarme. Dette bør støttes av Enova.

Utbygging av mer fornybar kraft vil øke fornybarandelen, men ytterligere utbygging av vannkraft og vindkraft samt mange bakkemonterte solkraftprosjekter vil ha negative naturkonsekvenser. Slike prosjekter bør derfor unngås. Men mer effektiv utnyttelse av kraftnettet, ikke minst økt forbrukerfleksibilitet, er noe Enova bør stimulere.

Utvikling av energiteknologier

Det fins energiteknologier som trenger drahjelp fra forskningsbaserte konsepter over til kommersialisering. Enova bør fortsatt ha en rolle i å støtte umodne energiteknologier, men det må være energiteknologier som bidra til et lavenergisamfunn. Klimautvalget 2050 fant det lettere å argumentere for at et lavenergisamfunn trengs for at Norge skal bli et lavutslippssamfunn, enn et høyenergisamfunn.

Støtte til klimatiltak

Også i støtte til klimatiltak må Enova legge stor vekt på energibruk. Det er viktig å i førte rekke fremme klimatiltak som samtidig reduserer energibruken. Det totale energiforbruket må ned, men strømforbruket kan likevel øke. Hydrogen er en energibærer med veldig stort energitap i verdikjeden og må ikke brukes der det kan finnes andre og mer energieffektive løsninger. Også mange CCS-prosjekter er svært energikrevende, ikke minst direkte fangst fra luft, som Enova ikke bør prioritere å støtte videre.

Innenfor prosessindustrien har Enova en rolle for å støtte utvikling av teknologier som reduserer både klimagassutslippene og energiforbruket. Et eksempel denne type teknologi er Hydros HalZero-

prosjekt. Sirkulær økonomi bør stimuleres. I prosessindustrien vil det bety økt bruk av resirkulerte materialer og økt bruk av overskuddsvarme.

Enovas rolle og åpenhet

Før Enova ble etablert, fikk Olje- og energidepartementet utført en studie fra PWC der mulige roller for Enova ble analysert, alt fra saksbehandling av enkeltsøknader til å støtte inkubatorer. Dette gir et godt grunnlag for at Enova kan vurdere en litt annen rolle.

Enova har gitt betydelig støtte til prosjekter som kan oppfattes å være kontroversielle. Eksempler er støtte til Horisont Energi i Finnmark og støtte til utvikling direkte fangst av CO₂ fra lufta. Enova var ikke villig til å oppgi begrunnelsen for støtten til Horisont Energi. Naturvernforbundet mener at begrunnelsen for tildelinger av støtte bør være offentlig tilgjengelig, slik det er for forvaltningstiltak.

Det kan også oppfattes som uryddig at Enova gir støtte til karbonfangst og -lagring når vi allerede har Gassnova.

Forslag til innhold i ny styringsavtale

Ut fra dette foreslår Naturvernforbundet følgende formuleringer i:

Enovas formål, delmål og beskrivelse av aktiviteter

Enova og Klima- og energifondets formål er å bidra til et lavenergismålsfunn for å nå Norges klimaforpliktelser og bidra til omstillingen til lavutslippssamfunnet.

Enovas delmål er å bidra til

- a. lavere energiforbruk og at fornybar energi erstatter fossil energi
- b. teknologiutvikling og innovasjon som fører til lavere energiforbruk, utvikling av fornybare energiteknologier og lavere klimagassutslipp fram mot lavutslippssamfunnet i 2050

Enovas aktivitet

Satsinger som kombinerer krav/reguleringer, informasjon/veiledning og lån til modne teknologier og senfase-teknologiutvikling / tidlig markedsintroduksjon. Siktemålet er å oppnå varige markedsendringer, slik at løsninger tilpasset lavutslippssamfunnet på sikt blir foretrukket uten støtte.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Holger Schlaupitz
fagsjef